

MARKKU ROPPONEN

KUHALA

JÄ KAIMAANIN HYMY

— TAMMI —

MARKKU ROPPONEN

KUHALA

JÄ KAIMAANIN HYMY

— TAMMI —

TAMMI

HELSINKI

MARKKU ROPPONEN

Kuhala ja kuuma kultahippu, 2021
Kuhala ja salaiset seuralaiset, 2020
Hautausoimisto Wähähappinen, 2019
Koirapuistoromaani, 2018
Kuhala ja haudan pitkä varjo, 2017
Kuhala ja isku Helsingissä, 2016
Kuhala ja vapaa pudotus, 2015
Kuhala ja tuomitut, 2014
Kuhala ja jokimurhat, 2013
Kuhala ja yöjuna, 2012
Kuhala ja vanginvartijan mandoliini, 2011
Kuhala ja kevään ensi ruumis, 2010
Kuhala ja hautausmaan risteys, 2009
Suru aika päättyy, Kuhala, 2008
Kuhala ja kuoleman hipaisu, 2007
Kuhala ja takapihojen tuonenvarjo, 2006
Linnut vaikenevat, Kuhala, 2005
Kuhala ja viimeinen kesävieras, 2004
Kuhala ja musta juhannus, 2003
Puhelu kiusaajalta, 2002
Lavastus, 2000
Elämymatka, 1999
Siivestäjät, 1997
Naisiin, 1995
Isän kädestä, 1995 (yhdessä Timo Parvelan kanssa)
Viimeinen auringonnousu, 1994
Paholaisen kiireet, 1993
Mies katoaa sateeseen, 1992
Kuolemanuni, 1991
Pronssijuhlat, 1990

© Markku Ropponen ja Tammi 2022
Tammi on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä
ISBN 978-952-04-3550-9
Painettu EU:ssa

1. luku

Iltapäivä oli juuri niin hämärä kuin marraskuussa saattoi odottaa. Sumuinen tihku heikensi näkyvyyttä hiukan lisää ja kulunut tuulilasinyyhkijä vingahteli niin, että takapenkille asettunut Hippu kallisteli uteliaana päätään yrittäessään ratkaista äänen alkuperän. Kuhala pani merkille koiransa ihmettelyn, virnisti taustapeiliin ja selitti asian ikään kuin pyyhkijänsulka olisi kuulunut Hipun sanavarastoon. Sen keskeisiä termejä olivat esimerkiksi vinkukirahvi, pissalenkki, luu, ydinluu tai erilaiset ruoka-sanan synonyymit.

Kuhala siirsi katseensa peilistä tiehen ja painoi jarrua. Metsänreunasta putkahtanut iso hirvi seiso i sorkat harallaan penkereellä ja kurottui nuolemaan hirvivaamerkkiä. Komeasarvinen otus oli kolmesataakiloinen ja näytti auton valoissa jotenkin epätodelliselta, esihistorialliselta. Välimatkaa siihen oli häthätää parisenkymmentä metriä ja vain sekunti enemmän jutustelua Hipulle olisi tiennyt törmäystä. Paukuttiko eläin sarviaan hirvivaamerkkiin kuin korostaakseen, että ne kannatti ottaa todesta?

Kuhala alkoi kaivella kännykkäänsä ja näki valveunen helposta tonnista, jonka lehti kuin lehti pulittaisi täysosumasta. Otoksella saattaisi olla mahdollisuuksia sitten kun

valittaisiin vuoden luontokuva. Kenties jokin kansainvälinen kuvatoimisto olisi valmis maksamaan todella vakavasti otettavan summan. Pitikö aina ajatella rahaa?

Kun hän muutaman hetken sähläilyn jälkeen sai kännykän kameran toimintavalmiuteen ja aikoi sormet vavisten sihdata hirveen, se olikin koputellut matkoihinsa. Pelkän hirtivaaramerkin kuvaamisessa ei ollut ideaa, vaikka se olikin mennyt hiukkasan vinksalleen elukan lähentelystä.

Kuhala pani kännykän pois ja vilkaisi taakseen kuin hakeakseen Hipulta tukea. Koira oli tunkenut päänsä reissuviltin laskoksiin. Helvetti, jospa hän olikin kuvitellut kaiken. Mikroskooppisen pieni hyytymä aivoissa tai alkava tylsistyminen olivat aiheuttaneet poissaolokohtauksen, jonka aikana hän fantasioi hirtivaaraa hellästi fanittavan hirven. Episodi saattoi olla mahdollinen sarjakuvassa muttei työmatkalla Sumiaisiin. – Venttaahan vähän.

Kuhala käynnisti kännykän taskulampun ja kohdisti sen ojan hirtvensorkkajälkiin. Ei niitä löytynyt, ei vaikka hän painui melkein kontalleen ja tiiraili.

Kun hän palasi, Hippu oli luikahtanut pelkääjän paikalle tähystäjäksi siltä varalta, että ennen määränpäättä eteen tulisi lisää hallusinaatioita ja että isäntää pitäisi auttaa seulomaan ne arjen oikeista tapahtumista.

– Tästä ei sitten pukahdeta, Kuhala virkahti koiralleen ja nosti kytkimen. Kaikenlaista vaivaahan oli ilmennyt kuudenkymppin rajapyykin jälkeen ja ennenkin sitä. Asiasta tuskin oli viisasta mainita Anastasiallekaan, joka passittaisi hänet saman tien vastaanotolle, alkaisi vertailla dementiakoteja tai hommaisi hoivarobotin sujuvoittamaan Mustankorkean touhuilua. – Perkele.

Sumiaisten pääraitti kyhjötti harmaassa sumussa umpi-mielisenä ja autiona. Vähän yli tuhannen asukkaan kirkonkylä sijaitsi Keitele-järven tuntumassa ja jos sen vetovoima olikin parhaimmillaan kesäaikaan, matkailuelinkeinon ainoaksi myyntivaltiksi taisi marraskuussa jäädä hiljaiselo, hämärän hissu ja kasvoja raikastava tiikkusade.

Yksikään noista vähän yli tuhannesta asukkaasta ei näyt-täytynyt, kun Kuhala lipui hybridillään ohi sivukujaristeysten ja yritti unohtaa ajomatkan välikohtauksen.

Navigaattori ilmoitti hänen olevan perillä, vaikei se tark-kaan ottaen pitänytkään paikkaansa. Sumppu mikä sumppu, sen lähemmäksi ei nykytekniikkakaan kyennyt neuvomaan. Hän ajoi parkkiin rakennuksen eteen, jonka ikkunassa paloi valo ja jonka olemuksessa väreili ripaus vieraanvaraisuutta. Täältä saattoi irrota opastusta.

Talossa toimi plakaatin mukaan Suomen Housunkannatin-museo. Teksti hilsehti niin, että Kuhala joutui tavaamaan ennen kuin sai selvää, ja senkin jälkeen viivähti tovi asian ymmärtämiseen. Mikäpä siinä, nykyaikainen yhteiskunta pirstaloitui ja erikoistui yhä pienempiin sektoreihin, joten miksei museoalakin. – Hippu!

Koira ei ollut kuulevinaan ja teeskenteli nukkuvansa. Kuhala löi takaoven kiinni ja kapusi Suomen Housun-kannatinmuseon puuportaat. Tuulikaapin seinässä roikkui kosteuden käpristämä henkselijuliste. Kävi ilmi, että Sumiai-sissa oli pidetty kansainväliset housunkannatinfestivaalit kesällä 1997 ja että makkaranpaiston, köydenvetokisan, haitarimusiikin ja markkinakojujen lisäksi oli valittu vuo-den Henkseli-Heikki. Kuhala ei ollut kuullut tittelistä ja mietti, kenen ansioluetteloa sellainen mahtoi komistaa. Joka tapauksessa haiskahti, ettei festivaaleista ollut sukeutunut perinnettä ja että kulta-ajoista oli jo vuosia.

Hän työntyi peremmälle, lattialankut narisivat.

Mies istui vanhanaikaisessa – kuten atmosfääriin sopi – pulpetissa, joka sijaitsi seinustalla ovesta oikealla. Hän oli vaipunut mietteisiinsä kuin tšehovilainen vossikkakuski ja lepuutti käsiään pulpetin kannella. Näyttelysali tai paremminkin -tupa oli jaettu kahteen osaan sermillä, johon oli ripustettu housunkannatinaiheinen valokuvanäyttely. Ensimmäisessä tilassa roikkui lukematon määrä henkseleitä, kun taas toisessa vöitä.

Ne huojahtelivat hiljaa vedossa ja loivat rahtusen aave-
maisien tunnelman. Kuhala rykäisi. Mies havahtui ja oli
kaataa termospullon.

– Päivää.

Mies naksautti suutaan ja yritti toipua järkytyksestä, jonka marraskuun ensimmäinen asiakas toi tullessaan. Hän oli pukeutunut mustaan, olkatopattuun puvun takkiin ja haljunktaiseen paitaan, mutta Kuhala ei erottanut suosiko hän vyötä vai henkseleitä. Toinen naksautus avasi kielenkantimet ja kurkunperiltä kuului äännähdys.

– Teillä on täällä mukavasti henkseleitä, totesi Kuhala.
– Kun minä olin pieni, äitini lauloi minulle viihdykkeeksi rallatusta, jonka ainoat sanat menivät niin että housutputtoohousutputtoohousutputtoo... Hän sai sen kuulostamaan höyryveturilta.

Mies repäisi lipun ja iski siihen leiman. – Viisi euroa.

Kuhalan lapsuudenmuisto ei tehnyt vaikutusta. Hän kaivoi pankkikorttinsa mutta kävi ilmi, että museon kassaa kartutettiin vain käteisellä. Digitaalinen maksupäätteki vasta tuloaan niille main. – Ei se mitään. Totta puhuen tarkoitukseni ei ollut alkujaan tulla tutustumaan sinänsä mielenkiintoiseen kokoelmaan, vaan olisin kysynyt tietä erääseen osoitteeseen. Ulkona ei ollut ketään jonka puoleen

kääntyä, kun taas täällä Housunkannatinmuseossa erottui elonmerkkejä. Jos osaatte neuvoa, painun saman tien matkoihini.

Mies kyhnäisi partaansa ja kivetti ilmeensä. Hän ei ansainnut leipäänsä osoitetoimistossa eikä edes sen sivupisteessä. Kuhala näytti lappusta, jolle oli kirjoittanut määränpänsä, ja mietti voisiko vapauttaa tunnelmaa henkselit paukkuen -tyyppisellä kaskuilulla, mutta luopui ajatuksesta. Tyyppi olisi kaivannut tarkoin räätälöityä täsmähuumoria eikä puolivillaista museoläppää.

- Oletteko Otto Kuhala?
- Kyllä, mistä...? Kuhala kysyi.
- Minä asun tuossa osoitteessa.
- Ja otitte minuun yhteyttä?

Mies nyökkäsi. Kuhala pani lappusen taskuunsa samaan aikaan kun Oskari Hurskainen laskee termospullon lattialle, avasi pulpetin kannen ja työnsi lippuvihon, leimasimen ja muun tykötarpeen suojaan. Ponnistus sai hänet punehtumaan, hän kohensi hiuslisäkettään ja nousi. – Lienee viisainta, että menemme kämpilleni. Kerron sitten, mistä on kyse. Kun ei satu olemaan ruuhkaa, voin sulkea aiemmin.

Sen sanottuaan Hurskainen hymyili. Kuhala oli kohdannut urallaan monen monta toimeksiantajaa, muttei ketään jonka hymyn reuna-alueilla olisi erottunut niin rutkasti katkeruuden vaikeasti salattavaa rypytystä. Jokin piinasi Hurskaista.

– Tuo vyö kuului muuten keihäänheiton kaksinkertaiselle olympiavoittajalle Jonni Myyrälle. Se kannatteli hänen edustusasunsa housuja. Saimme sen tänne Kaliforniasta San Franciscosta. Ja nuo tuolla olivat ulkoministeri Molotovin henkselit. Nuo joissa on teemana Isä Aurinkoisen siluetti. Tuolla nurkkavetriinissä on muuten Elvikselle kuuluneita

voitä ja yhdet henkselit, Hurskainen selvitti sitä mukaa kun sammutti valoja.

Istuttiin hybridiin. Hippu nuuhkaisi Hurskaisen niskaa ja lysähti takaisin reissuviltin päälle.

Mies asui noin puolen kilometrin päässä työpaikaltaan keltaiseksi maalatussa harjakattomökkeröisessä. Umpikujan vihonviimeistä tonttia ympäröi vino aita. Saranoiltaan nyrjähtänyt portti oli pitkälti laho. Tönön ylle levittyvä vaahtera oli varistanut lehtensä ympäriinsä mutta enää ne eivät kahiseet kodikkaasti, vaan olivat märkiä ja niljakkaita.

Kenties täällä on kesäisin hyvinkin idyllistä, Kuhala ajatteli.

– Varotaan lehtiä. Lensin toissa päivänä kannikoilleni. Piti palata vaihtamaan housut, hyvä etten myöhästynyt, Hurskainen sanoi ja käveli edeltä ovelle.

Siinä missä hän oli äsken sammutellut valoja, nyt oli vuoro napsutella niitä palamaan. Kuhala joutui kumartamaan päätään, jottei olisi lyönyt sitä ovenkamana. Hän huusi Hippua, joka otti tuntumaa pihapiiriin kyyristymällä lorottamaan ja kuuntelemalla tuulen huokailua.

Talo käsitti olohuoneen nurkan kaakeloituine pönttöuuneineen, pienen keittiösyvennyksen ja kamarin. Nyky-aikaa edustavan mikroaaltouunin päällä nökötti avattu hernekeittopurkki, ikkunan eteen oli vedetty pimennysverho. Ainuttakaan henkselijulistetta ei ollut liennyt tänne, mutta sen sijaan Hurskainen oli kehystänyt seinälleen jonkin metallibändin potretin.

– Käykää istumaan. Olen pahoillani, etten voinut kertoa asiaani enempää puhelimitse. Linjoja saatetaan sala-kunnella.

– Niinkö?

– Ja olen kiitollinen, että vaivauduitte tänne, Hurskainen sanoi ja osoitti Kuhalalle tuolin. Hänen jalkojensa välistä kuononsa työntänyt Hippu lakoontui kakluunin kipinäpellille, koska oli tottunut loikoilemaan sellaisella myös Mustankorkean kotimaisemissa.

Hurskainen kävi lukitsemassa ulko-oven ja kurkisti pimennysverhon raosta ulos ennen kuin rauhoittui, pani tupakan palamaan ja istahti. Sitten hän nykäisi hiuslisäkkeen pöydälle, irrotti parran sekä viikset ja kohotti katseensa. Hymy ei ensiversiostaan erityisemmin petraantunut.

2. luku

Konverseeraus kesti pitkälle iltaan. Oskari Hurskainen oli toiminut voimiensa vuosina yhtenä alamaailman tunnustetuimmista kassakaappihitsareista, keikkaillut länsinaapurisakin ja kohonnut legendaksi, jonka valtteina olivat nopeus, moderneimman hitsaustekniikan tuntemus ja hätäilemätön, kiperiin tilanteisiin soveltuva luonne. Hänen sädekehänsä loisti yhtä kirkkaana kuin hitsausliekki.

Hurskainen oli kuitenkin jäänyt ainoana kiinni 2010-luvun taitteessa hankolaiseen postitoimistoon tehdyssä ryöstössä, jonka yhteydessä surmattiin viaton, hälytyksen tehnyt ohikulkija. Hurskaista uhkasi elinkautinen, vaikka hän olikin vain äheltänyt kassakaapin kimpussa sovitun tehtäväjaon mukaan ja kammoksui väkivaltaa. Tuon onnettoman oli kalauttanut hengiltä toimiston nurkalle jätetty ei-toivottujen tulijoiden vahtaaja, kuumakalle nimeltä Hermann Hikkori, jonka hanakkuutta päällekkarkauksiin ei ollut otettu riittävästi lukuun keikan suunnitteluvaiheessa. Hän pääsi pakoon samoin kuin kaksi muuta, mutta ei Hurskainen, joka jyysti hitsausmaski naamalla kaappia auki sillä välin, kun kollegat paahtoivat kohti taivaanrantaa varastetulla autolla, polttivat sen hiekkakuopalla ja jatkoivat yöjunalla pohjoiseen.

Hurskainen ahkeroi toimiston konttoritiloissa aina siihen saakka, kun poliisit taputtivat häntä olalle ja keskeyttivät työn.

Miltä tuntui ajatus kahdestatoista vuodesta kiven sisässä teosta, johon hän ei hitsauskiireidensä takia ollut millään ehtinyt?

Henkensä menettänyt oli paikallinen, laajojen kansalaispiirin kunnioittama iäkäs kulttuuripersoona, jolla oli ollut tapana laittautua aamupromenadille ennen viittä, kukonlaulun aikaan.

Armoa ei annettaisi. Tutkijat vihjaisivat suorasukaiseen tapaansa, ettei olisi suurtakaan vaivaa kasata raskauttavia todisteita Hurskaisen kontolle. Hän oli nuijinnut uhrin raavasti kuoliaaksi, raahannut tämän roskiksen varjoon ja murtautunut postitoimistoon viedäkseen päätökseen sen minkä oli aikonut. Lieventäviä asianhaaroja ei ollut. Sopi vain arvailla kuinka monta kertaa julma-sana eri taivutusmuotoineen mainittaisiin syytekirjelmässä.

Toinen vaihtoehto oli, että Hurskainen kertoisi rikostovereidensa nimet, millaista vastuuta he olivat ottaneet operaatiossa, kuka oli etenkin ohikulkijan tappaja ja mihin oli päätetty häipyä keikan jälkeen. Yhteistyö alentaisi hitsarin tuomion hyvinkin pariin vuoteen.

– Mulla oli tuohon aikaan keuhko-ongelmaa. Varmaan hitsauskaasujen ja tupakoinnin takia. Ajattelin että kuolen vankilassa syyttömänä eikä sellainen loppu ollut toivelistalla, kun tulin maailmaan, saamari. Ennen kaappikeikkoja tuli nimittäin hitsailtua risteilijöitä Turun telakalla, mutta sitten jotenkin vaan ote lipsahti ja vaihdoin työnantajaa. Tiesin ettei niillä perkeleillä ollut aikomustakaan jelpata mua, vaan uhrata ihan saatana kylmästi.

– Ja? Kuhala kysyi.

Tuntui kuin Hurskainen olisi ollut perillä draaman kehityksestä. Sen sijaan että olisi tyydyttänyt Kuhalan uteliaisuuden siltä istumalta, hän nousi, pani teeveden kiehumaan ja käsehti villasukissaan kamarin puolelle kolistelemaan piirongin laatikoitaan. Hippu kuorsasi, ja palamaan jätetty natsa kärysi tuhkiksen reunalla. Hiuslisäke ja irtoparta lojuivat yhä pöydällä kuin perinpohjaisen skalpeerauksen jäljiltä.

Hurskainen palasi ja alkoi esitellä Kuhlalle priimuksen papereitaan ammattikouluvuosilta, erinomaisia työtodistuksiaan ja kasaa vähän haalistuneita hitsarivalokuvia kaidan tien ajoilta kuin olisi tuntenut tarvetta korostaa, että flirttailu alamaailman tyyppien kanssa oli ollut vain ohimenevä välivaihe elämässä.

– Tossa ollaan lähdössä Hampuriin hitsausmessuille pääluottamusmiehen ja parin huippuhitsarin kanssa ja tossa on mun vaimo. Erottiin sittemmin, ei meillä muksuja ole.

Hurskainen rykäisi, otti savut ja kysyi kelpasiko Kuhlalle pussitee.

– Kiitos, käy hyvin.

– Minä sitten mietin yhden yön ja kerroin poliisille ne nimet. Lusittavaa tuli kaksi vuotta kahdeksan kuukautta. Pääsin bonuksena todistajansuojeluohjelmaan ja vieläpä ensimmäisenä Suomessa.

Höyryävä vesi lorisi mukeihin. Kuhala sai sen, jonka kupeessa luki Boss.

– Siitä korppuja. Se ohjelma oli kaikin puolin alkuteki-
jöissään ja budjetoitu varmaankin poliisien virkistysiltapäivä-
rahoista niin, että niillä oli osoittaa meikälle tämä talorähjä
Sumiaisista ja sippi-intendentin alimman palkkaluokan virka
Suomen Housunkannatinmuseosta. Ei, kyllä se palkka on
sen alimman alapuolella, ihan kellarissa. Arvaa jääkö käteen
tuhatta euroa? Edeltäjäni tuli muuten hulluksi ja hirtti itsensä.

– Henkseleihin?

– Ei kun vyöhön. Muuten samaan, joka oli George Harrisonin farkuissa siinä kuuluisassa suojatievalokuvassa. Saatiin se tänne yhdeltä keräilijältä, se vyö.

– Vai niin.

– Mun tietääkseni opetus- ja kulttuuriministeriö rahoittaa museota, kun taas sisäministeriö todistajansuojeluohjelmaa. Mutta kumpikaan ei oikein meikäläistä. Sama se, makaronilla ja korpuilla mennään.

Kuhala pudotti sokeripalan mukiin ja hämmensi.

Hurskainen otti hiuslisäkkeen hyppysiinsä ja pölläytti sitä. – Sain tämän ja parran, jotta mua ei tunnettaisi.

Hän kuvasi kitkerän huvittuneena vierailuaan todistajansuojeluohjelmaan palkatun viranomaisen luona. Eläkeikää lähestyvälle naiskonstaapelille oli raivattu työhuone Pasilan aseman vanhaan siivouskomeroon, jonka hyllyillä roikkui peruukkeja, partoja, viiksiä, silmälaseja, teatterineniä ja muuta ulkonäköä muuttavaa aineistoa. – Siellä oli myös tyynyjä, joilla ihminen saadaan lihavaksi, ja erikoisvanua, jota voi tunkea poskiin. Ja muovihärpäke, jolla voi levittää sieraimia. Kokeilin ja näytin King Kongin pojalta. Että tolasta.

– Eikä siis palveluseteliä esimerkiksi plastiikkakirurgille?

– No ei, eikä potoxia tai mitään. Ehkä nykyään homma hoituu paremmin. Se nainen suositteli mulle aluksi naamarina, jossa näytin ihan yhdeltä kokoomuspuolueen kansanedustajalta, jonka nimeä en satu nyt muistamaan. Lopulta päädyttiin näihin tarvikkeisiin, kun mulla alkoi sisuskumipaistaa eikä partakaan oikein kasva. Luulen että sillä oli yhtä helvetin niukka budjetti materiaalihankintoihin kuin koko todistajansuojeluohjelmalla. Mä luulen, että se kävi ostoksilla jossakin pilailuvälinepuodissa.

– Eikä annettu maksusitoumusta jonnekin, jossa ammatillaiset kykenevät muokkaamaan ihmisen ulkonäköä?

– Ei siihen aikaan, ei ainakaan minulle.

– Täällä voitte sentään harhauttaa vaihtamalla henkseleitä. Tai vyötä.

– Täh?

– Ei mitään. Nimenne sitten vaihtui kumminkin?

– Joo, vaihtuihan se. Muuten, onhan tämä nyt ehdottoman luottamuksellista, tämä meidän jutustelu.

– Voitte olla rauhassa, en kieli tästä. Vaitiolo kuuluu toimistomme ykköshyveisiin, Kuhala sanoi.

– Kyllä mua saa sinutella, Hurskainen sanoi ja ryysti saikkaa posket hehkuen kuin olisi vapautunut museomiehen kankeudesta, nyt kun sai kerrankin avautua kohtalostaan.

Hän oli saanut uuden nimensäkin siivouskomeron naiselta, jolla oli tarkoitusta varten tiskin alla sukunimi- ja etunimiluettelo. – Se avasi ensin toisen ja sitten toisen silmät kiinni summanmutikassa ja pani sormensa jollekin riville. Musta tuli Oskari Hurskainen kahdessa minuutissa eikä olis mennyt sitäkään, jollei se olis avannut ensin vahingossa sitä luettelo, jossa oli naisten etunimiä. Sirkka Hurskainen ei oikein kuulostanut uskottavalta tämän parran kanssa.

Kuhala arveli, ettei tosiaan järin uskottavalta, ja kysyi olivatko kaikki henkilörekisteröintiasiat hoituneet yhtä pielavetiseen malliin. – Täytyyhän sinulla olla sairausvakuutuskortti, uusi sosiaaliturvatunnus ja niin edelleen. Ei uutta identiteettiä rakenneta Pasilan poliisin entisessä siivouskomerossa.

– Kyllä se melkein rakennettiin. Ne kaikki kortit ja papeirit tuli postissa. Minä olen oikeasti James Moilanen, kuten näistä asiakirjoistakin ehkä jo näit.

– Okei.

– Menihän siinä jokunen kuukausi, ennen kuin lakkasin vastaamasta puhelimeen miten sattuu. Alettiin vissiin luulla, että museota pyörittää toisena päivänä Hurskainen ja toisena Moilanen.

Sen sanottuaan Hurskainen keräsi matskun Moilasvuosiltaan ja vei sen takaisin piirongin lootaan.

Kuhala antoi korpunnokareen sitä kärttävälle Hipulle ja arveli, ettei ollut törmännyt urallaan ihan äskettäin niin värikkäitä vaiheita taakse jättäneeseen asiakkaaseen. Mieheessä oli hiukkasen tarinaniskijän vikaa ja hän osasi höystää kokemuksiaan itseironialla ja hienovaraisella huumorilla, tullen samalla raottaneeksi maailmankatsomustaan, joka ei pannut järin paljon painoa ihmisten väliselle luottamukselle.

Jokainen oli oman onnensa museointendentti.

Hurskainen pysähtyi kamarin kynnykselle ja pahoitteli pitkää pohjustustaan kuin olisi lukenut Kuhalan ajatukset. – Tuli vaan mieleen, että yksityisetsivän työssä tarvitaan kai kunnan taustatiedot siinä missä muissakin duuneissa.

– Se on totta. Kiitos vaan, kuuntelin mielelläni. Joku elämäkerturi voisi raapaista tuosta kaikesta lukijoita kiinnostavan kirjan.

– Joo, ehkä. Tahtoo vaan niskakarvat nousta, kun mietin sen kirjan viimeistä lukua, Hurskainen virkkoi ja nappasi askista tupakan. – Joku tietää, että Oskari Hurskainen on James Moilanen. Ja se saatana uhkaa paljastaa minut. Lisää teetä?

– Ei kiitos.

– Ja sen jälkeen kun tieto alkaa levitä, museoon tai tänne kämpille tulee vieraita menneisyydestä. Jätkät on istuneet tuomionsa. Aamukävelijän tappaja Hikkori vapautui muutama vuosi sitten ja ne kaksi muuta jo aikaisemmin. Ei ne

unohda. Niissä piireissä kosto maistuu yhtä hyvältä kuin muikunmäti toisenlaisissa piireissä.

– Ymmärrän.

Hurskainen oli löytänyt muutamaa viikkoa aiemmin museon ilmoitustaululta suljetun kirjekuoren, jossa luki hänen nimensä.

– Eikä siis Hurskainen, vaan J. Moilanen. Voit uskoa, että olin vähän aikaa ihan jumankauta hoomoilasena, ennen kuin otin sen kuoren ja avasin. Siinä pyydettiin viiden tonnin pikkujouluavustusta, mikäli haluaisin pysytellä Hurskaisena.

Voimistuva tuuli humahteli hormissa. Radiossa oli ennustettu, että öinen myrsky saattaisi katkaista sähköt laajoilla alueilla Keski-Suomen korkeudella.

Hurskainen irrotti kevyellä kopautuksella kaakelin kakluunin kupeesta. Hän piti siellä nähtävästi salalokeroaan, koska antoi sieltä Kuhalalle kiristyskirjeen luettavaksi. Lähettäjä oli nähnyt vaivaa ja saksinut kirjaimet aikakauslehdistä, liimannut ne a-nelosen arkille ja yrittänyt pitää huolta oikeinkirjoituksesta. Askareeseen uhrattua aikaa korosti se, että joka toinen sana tuosta lyhyestä viestistä oli väkerretty punaisin ja joka toinen mustin kirjaimin.

Hurskainen sanoi nähneensä jo unen, jossa museon eteen ajaa musta, tummennetuun lasein varustettu Chrysler ja sen ovista kömpivät postitoimistokeikan rikoskumppanukset. – Se painajainen ei jatkunut, koska minä heräsin siihen mutta sopii miettiä, henkseleitäkö ne tulivat katsomaan. Voitko ottaa selvää, kuka tämän on lähettänyt ja estää sen aiheet?

Kuhala kysyi, eikö Hurskainen ollut ajatellut kääntyä poliisin puoleen. Samaa hän oli joutunut utelemaan aika monelta toimeksiantajaltaan ja melkein aina vastauksena oli jokin poliisia kohtaan tunnettu epäluottamus tai vanha kauna, joka esti yhteydenoton. Hurskaisen kommentti

myötäili Kuhalan kokemuksia. Hangon keikan jälkeiset kuulustelut olivat jättäneet ikävän jälkimaun, todistajan-suojelupelleily ei ihmeemmin rohkaissut pirauttamaan koukuille ja kun elettiin nykyaikaa, mikä takasi, ettei kirjeen takana ollut joku lisätienestistä kiinnostunut poliisi, joka oli päässyt tutustumaan Hurskaisen pahvikansioon. – Tai kai ne mun tiedot on sentään koneella.

– Tämän laatija on ottanut pienen riskin jättämällä kuoren museon ilmoitustaululle. Kuka vain olisi voinut siepata sen ja saman tien olisi haihtunut haave viiden tonnin pika-voitosta, Kuhala sanoi.

– Ei se saa sitä nytkään.

– Jospa kirjeen sepustaja on kuullut, kun olet hapuillut puhelimesta uuden ja vanhan nimesi kanssa?

Hurskainen sanoi, ettei se ollut mahdollista. Hän poti identiteettiongelmia muutaman alkukuukauden tultuaan Housunkannatinmuseon peräsimeen ja siitä oli kulunut jo vuosia. Miksi kiristäjä olisi odottanut näin kauan?

– Jospa häneltä meni aikaa sen selvittelyyn, mitä olet puuhailnut.

Hurskaisen mielestä siihen nähden, että oli nähnyt vaivaa ajamalla Sumiaisiin, Kuhala ei kuulostanut järin innokkaalta ottamaan vastaan toimeksiantoa.

– Olen pahoillani, jos sait moisen vaikutelman. Tämä on vain tapani hoitaa asioita ja mitä tulee matkan vaivaihin, niin vähältä piti, ettemme törmänneet hirveen, joka puolestaan törmäili hirvivaaramerkkiin.

Hurskainen vilkaisu jyväs kyläistä merkitsevästi, hätkähti ulkoa kantautuvaa oksanräsähdystä ja sanoi, että talous taipuisi kyllä etsivätoimiston taksoihin. Hän ei ollut pelkän museovirkailijan palkan varassa, kukoistuksen vuosilta oli jäänyt sukanvarteen pahan päivän varaa.

Oliko miehellä vanhoja ryöstösaaliseteleitä tungettuna kakluunin salalokeroon, oliko hän ennättänyt sittenkin kahmaista postitoimiston kassakaapista vihreää voimapaperia ja piilottaa sen ennen poliisin tuloa?

Kuhala päätti olla kysymättä ja luetteli palkkioperusteensa. – Plus tietysti juoksevat kulut. Ajan nykyään ladattavalla hybridillä. Se alentaa bensakuluja etenkin lyhyillä matkoilla.

Sitten hän lupasi yrittää mutta ei aikonut edetä ovelta ovelle -menetelmällä Sumiaisissa eikä muuallakaan, vaan halusi tietää oliko Hurskaisella mielessä epäiltyjä. – Joku vakioasiakas? Ettei täällä asustele vanhoja ystäviäsi Turun telakalta tai keikka-ajoilta? Voisin aloittaa heistä.

Hurskainen kysyi millainen ihminen ajautuisi Kuhalan mielestä Suomen Housunkannatinmuseon vakioasiakkaaksi. – Aivan oikein, ei sellaista ole. Tiukkaa tekee satunnainenkin asiakkuus, enkä mä ihmettele sitä.

– Jospa joku kesävieras tai piipahtaja on tunnistanut sinut. Onko teillä vieraskirjaa, ehkäpä sen avulla päästään alkuun?

Hurskainen sanoi joutuneensa hävittämään vieraskirjan, koska viimeisen koululuokkavierailun jälkeen sen sivuille oli ilmestynyt painokelvotonta aineistoa. – Vein kirjan varastoon. Uuteen ei ole varaa.

Kuhala kuvasi kiristyskirjeen kännykkäkameraansa sillä välin, kun Hurskainen siirtyi vaivihkaa pimennysverhoikkunan luo ja alkoi kurkistella ulos niin kuin salakuuntelijat olisivat parhaillaan virittelemässä mikrofonejaan, niin kuin kiristäjä hiippailisi huppu silmillä mökin tietämällä. Mutta ensimmäisen talvimyrskyn airuet siellä vain pauhasivat, etäämpää kuului kiinnikkeistään herpaantuneen räystäspellin kalkutusta.

– Niin että mitenkä niitten mahdollisten kiristäjäehdokaiden kanssa on? Kuhala kysyi, sujautti luurin taskuunsa

ja kohottautui. Oli syytä suoriutua paluumatkalle joutuin, ennen kuin tienvarsipuusto alkaisi lakoon tulla tukkimaan tien ja keulan eteen ryntäisi lisää hirviä.

Hurskainen erkani ikkunasta ja madalsi ääntään. Hän piti varmana, että naapuri oli käynyt talossa sillä välin, kun hän oli hoitamassa päivätyötään. Nainen oli pahasuopa, sai ekstrahappea juoruilevasta ilkeydestään eikä kaihtanut keinoja toteuttaakseen katalia aikeitaan mitä ne nyt olivatkaan.

– Et kai pidä entisen elämäsi todisteita esillä? Onko sinulla jemmassa jotakin myös kassakaappiajoiltasi?

– Joo, lehtileikkeitä käräjöinneistä ja tollasta, mutta ne on lukitussa laatikossa peltilootassa, jossa on myös lukko. Se noita osaa avata ne ja peittää käyntinsä jäljet, Hurskainen sanoi ja malttoi vain vaivoin kiusauksen palata takaisin ikkunaan. Kuhala ei tiennyt mitä ajatella paljastuksesta. Museomies saattoi potea jonkinasteista vainoharhaisuutta syrjäkylän erakkona mutta oli tuskin niin sekaisin, että olisi laatinut itse kiristyskirjeen palkataksaan yksityisetsivän ottamaan selvää sen laatijasta.

– Sinuna minä turvautuisin vähän parempiin jemmoihin, jollen peräti hävittäisi noin arkaluontoista aineistoa kokonaan.

Hurskainen myönsi harkinneensa asiaa. Hänen mukaansa taloon oli tunkeuduttu pariin kertaan syksyn kuluessa. Hänellä oli tapana järjestellä paikat ennen töihin lähtöä mutta jos ruokapöydän tuoli oli palatessa siirtynyt, makuukamarin vanha valokuva hiukan vinossa tai matossa asiaankuulumaton laskos, jokuhan silloin oli käynyt, jollei täällä kummitellut. – Minä pyyhin tiskipöydän kuivaksi joka aamu. Miten selittyy se, että siinä oli tilkkanen vettä kun tulin tänne töiden jälkeen jokunen viikko takaperin?

– Janoinen kotitonttu?

– Ollaan sovittu, että se ryyppää soikosta, jonka jätän ulkorakennuksen ovenpieleen. Se eukko on siemaissut lasillisen vettä kesken likaisten puuhiensa.

Sen sijaan että olisi vihjannut asiakkaansa epävakaaseen mielenlaatuun, kattovuotoon tai huterilla jaloillaan sinnittelevän rossipohjamökin loppua enteileviin tytinöihin, Kuhala kysyi missä naapuri tarkkaan ottaen asui. – Tässä on taloja pitkin kujaa.

Hurskainen viittasi jonnekin tien toiselle puolelle ja mainitsi tuon myyräntöihin tykästyneen naisen nimen. – Punainen tupa mutta ei pidä antaa sen hämätä.

– Hämätä mitä?

– Kodikkuudesta, sydämellisyydestä eikä mistään.

– Lupaam pitää tuo mielessäni.

– Aiotko sinne heti?

Kuhala nyökkäsi. Nyt kun hän oli tänne päässyt ja ottanut toimeksiannon vastaan, ei kannattanut aikailla. Sen oli ura opettanut. – Ehkä nimeät vielä toisenkin ehdokkaan, joka kykenisi laatimaan viiden tonnin kiristyskirjeen.

Hurskainen antoi Jyväskylässä asuvan veljenpoikansa osoitteen. Hölmöilyihin ja ajattelemattomiin säpinöihin nuoruudessa hairahtuneen, nyttemmin kolmeakymmentä lähestyvän desperadon pyrinnot säälliseen elämään eivät tahtoneet onnistua millään. Samuli Moilasan ei pitänyt tietää setänsä uudesta identiteetistä tai olinpaikasta mutta ehkä hän sittenkin tiesi. Jos sukulaisvierailu ei tuntunutkaan innostavalta vaihtoehdolta, lurjusmaisena kiristyskirjeen laatiminen senkin edestä. – Kun menet käymään, ole varovainen. Hänellä on räjähtelevä luonne.

– Mistä tiedät, että hän asuu yhä Jyväskylässä?

– En minä ihan umpiossa elele. Veljeni kuoli keväällä, lähetin hautajaisiin kukkia ja adressin muistotilaisuuteen.

Niin, muuten. Ole varovainen naapurinkin kanssa. Sillä on siellä takapiruna äkkiväärä mies.

Kuhala lupasi noudattaa kohteliaisuussääntöjä ja kutsui Hippua, joka nuoli muruja viiksistään vaisuna kuin olisi tottunut kotipuolella kanelisokeroituihin luksuskorppuihin. Kenties vaatimattomissa syrjäkyläoloissa ei vain ollut saatavilla parempaa.

HIRTEHINEN HYVÄNTUULENDEKKARI!

Housunkannatinmuseon hoitajaa kiristetään, hän on vasikoinut. Nyt tarvitaan Kuhalaa. Mutta menneisyys on Kuhalallakin ja lisää harmeja tiedossa, sillä Helsingissä on vilkas meininki jopa kaverin hautajaisissa. On myös saatava Hippi takaisin Putinilta, jonka turva-autoon koira loikkaa Mannerheimintiellä.

**” Suomalaisen dekkarin parasta A-luokkaa.
Sen parissa viihtyy. ”**

KOTILAPPI

www.tammi.fi

84.2

ISBN 978-952-04-3550-9